

Statsrevisorernes Sekretariat
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

Ministerredegørelse vedr. beretning om Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS

Jeg fremsender hermed min redegørelse til beretning 15/2022 om Miljøministeriets og Forsvarsministeriets indsats mod PFAS.

Jeg vil gerne indledningsvist understrege, at jeg tager den rejste kritik af Forsvarsministeriets indsats mod PFAS alvorligt. PFAS er et alvorligt samfundsproblem med få kendte og afprøvede løsninger. Internationale eksperter peger på, at PFAS-problematikken har et omfang, hvor vi er nødt til at erkende, at oprensning ikke er realistisk. Fokus må derfor rettes på håndtering af de forureninger, der udgør den største risiko og i nødvendigt omfang forhindre eksponering.

Som det fremgår af Rigsrevisionens beretning, er der flere kendte kilder til forurening med PFAS. Udledning af PFAS fra brandskum er én af disse, men PFAS-forurening kan også stamme fra andre kilder som affald og industrispildevand.

I lighed med de kommunale og øvrige statslige brandberedskaber har Forsvarsministeriet i mange år lovligt anvendt PFAS-holdigt brandskum på grund af dets unikke egenskaber.

Forsvarsministeriet har siden 2013 arbejdet på at skabe et overblik over Forsvarsministeriets PFAS-forureninger og bidraget til videndeling på området – både nationalt og internationalt. Forsvarsministeriet har også i 2021 igangsat et arbejde med at udfase PFAS-holdigt brandskum i koncernen – selvom det fortsat er lovligt at anvende – og erstatte det med PFAS-frit brandskum.

Jeg vil i det følgende uddybe Forsvarsministeriets indsats og redegøre for de foranstaltninger og initiativer, som den rejste kritik i beretningen giver anledning til.

Lagring af PFOS-holdigt brandskum og manglende spildevandstilladelser
Jeg har noteret, at Rigsrevisionen i beretningen kritiserer Forsvarsministeriet for ikke at kunne dokumentere tilladelser til udledning af spildevand fra brandøvelsespladser på 42 områder.

Rigsrevisionen bemærker derudover, at der er klare indikationer på, at Forsvarsministeriet har lagret brandskum med PFOS efter, at det blev forbudt.

Dato: 27. juni 2023

Enhed: TFMC
Sagsnr.: 2023/003877
Dok.nr.: 547553
Bilag: Ingen

Forsvarsministeriet
Holmens Kanal 9
1060 København K

Tlf.: +45 7281 0000
Fax: +45 7281 0300
E-mail: fmn@fmn.dk
www.fmn.dk

EAN: 5798000201200
CVR: 25 77 56 35

Jeg har fået oplyst, at der i 2021 blev igangsat et arbejde i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse med at skabe overblik over Forsvarsministeriets miljøgodkendelsespligtige aktiviteter og tilhørende miljøgodkendelser samt spildevandstilladelser.

Rigsrevisionens kritik har imidlertid givet mig anledning til at indskærpe over for Ejendomsstyrelsen, at arbejdet med indhentning af de manglende spildevandstilladelser skal prioriteres højt. Det er således min forventning, at Ejendomsstyrelsen inden årets udgang vil have indleveret ansøgninger om spildevandstilladelser på den nuværende aktivitet for de nævnte brandøvelsespladser til kommunernes sagsbehandling. Ejendomsstyrelsen vil efterfølgende også sikre, at alle øvrige spildevandstilladelser er gældende og opdaterede i forhold til eksisterende aktiviteter.

Jeg kan i forlængelse heraf oplyse, at der i november 2022 i regi af styregruppen for Forsvarsministeriets grønne indsats blev truffet beslutning om at igangsætte et arbejde med at identificere eventuelle PFAS-holdige skumvæsker af ældre dato, eller hvor der kan være tvivl om indhold/oprindelse ved manglende eller mistet mærkning på koncernens lagre. Dette arbejde er nu afsluttet på koncernens mere end 600 etableringer, og alle identificerede væsker sendes til destruktionsanlæg.

Manglende rettidig orientering af kommuner og forpagtere

Jeg har noteret, at Rigsrevisionen i beretningen kritiserer Forsvarsministeriet for ikke at have orienteret kommunale miljømyndigheder om forurening med PFAS på ministeriets arealer, straks forureningerne blev konstateret.

Derudover kritiserer Rigsrevisionen, at forpagtere af Forsvarsministeriets arealer ikke er blevet orienteret hurtigt nok.

Jeg kan oplyse, at Ejendomsstyrelsen har ændret procedurerne, således at alle kommunale tilsynsmyndigheder straks orienteres, når der konstateres en PFAS-forurening.

Forsvarsministeriet arbejder ud fra en samlet plan for kortlægning og undersøgelse af nuværende og tidligere brandøvelsespladser. Tilgangen i arbejdet har været at prioritere de brandøvelsespladser, hvor der er eller har været den største aktivitet og dermed også den største risiko for forurening. Således vil den samlede plan forholde sig til samtlige 82 brandøvelsespladser.

Jeg har fået oplyst, at 49 af de indrapporterede 82 brandøvelsespladser indtil videre er undersøgt. I gruppen af de 49 brandøvelsespladser indgår de øvelsespladser, hvor Ejendomsstyrelsen vurderer, at der er størst risiko for PFAS-forurening, herunder for drikkevand og overfladevand. De resterende 33 brandøvelsespladser undersøges jf. planen med afsæt i samme risikobaserede tilgang.

Forsvarsministeriet er jf. jordforureningsloven alene forpligtet til at gennemføre såkaldte V1-kortlægninger af arealerne, hvilket er en admini-

strativ kortlægning af mulige forureninger. Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har imidlertid som led i ministeriets strategier på det grønne område valgt at gennemføre mere tilbundsående miljøundersøgelser af arealerne. Disse undersøgelser er foretaget frivilligt. Ejendomsstyrelsen har i den forbindelse prioriteret at få et overblik over den enkelte forurening inden kontakten til kommunen.

Ejendomsstyrelsens praksis har således været, at meddelelse af konstaterede forureninger er sket ved fremsendelse af en kvalitetssikret undersøgelsesrapport til kommunerne. Det er også årsagen til, at der ifølge Rigsrevisionens oplysninger kan være gået op til i gennemsnit 11 måneder, fra en forurening er opdaget, til at kommunerne er orienteret.

Det er selvsagt vigtigt, at kommunerne bliver orienteret rettidigt, da de som tilsynsmyndigheder afgør, hvorvidt en forurening udgør en akut sundhedsrisiko, og om der er behov for udstedelse af et undersøgelses- eller afværge/oprensningsspåbud.

Erfaringerne med afværge- og oprensningsteknikker på PFAS-forureninger er både nationalt og internationalt dog meget begrænsede. I 2021 tilbød Forsvarsministeriet derfor at stille arealer til rådighed for afprøvning af afværge- og oprensningsteknikker på PFAS-forureninger.

Forsvarsministeriets tilbud er fortsat gældende, og Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse indgår fortsat gerne i dialog med miljømyndigheder og branchen om erfaringer og muligheder.

Som en del af Forsvarsministeriets grønne handleplan 2021-2025 fra maj 2021 – under punktet 'Fokus på bedre vandkvalitet' – er det også besluttet at iværksætte et pilotprojekt til test af afværgemetoder over for PFAS-forureninger i grundvand. Projektet forventes gennemført i Karup og iværksat i 2024. Erfaringerne med pilotprojektet vil tilsvarende blive delt med relevante interessenter.

I forhold til kritikken af hastigheden i orienteringen af forpagterne af ministeriets arealer har Ejendomsstyrelsen oplyst, at alle forpagtere blev orienteret i oktober 2021 om risikoen for PFAS-forurening. Det skete i forlængelse af Korsør-sagen, hvor det blev kendt, at PFAS-forurening kunne optages i græs og overføres fra kvæg til mennesker. Korsør-sagen ændrede således generelt ved risikopfattelsen af PFAS-forurening på arealer med græssende dyr, der kan indgå i produktion af fødevarer.

Forpagterne fik ved denne lejlighed mulighed for vederlagsfrit at opsigte deres aftaler med Forsvarsministeriet.

Som jeg tidligere har orienteret Folketinget om, traf jeg i relation til forpagtningsaftalerne den 24. april 2023 beslutning om et midlertidigt ophør af alle aftaler med afgræsning og høslæt ud fra et forsigtighedsprincip. Beslutningen blev truffet som følge af Fødevarestyrelsens præcisering af, at ansvaret som foderproducent ligger ved bortforpagteren.

Da Forsvarsministeriet endnu ikke havde haft mulighed for at undersøge de pågældende arealer for mulig PFAS-forurening, fandt jeg det nødvendigt midlertidigt at annullere aftalerne.

Ud over dialogen med relevante myndigheder har Ejendomsstyrelsen iværksat screeningsundersøgelser med bistand fra ekstern rådgiver for at teste græsset og dyrenes drikkevand på de pågældende arealer for PFAS-forurening. Det er forventningen, at Ejendomsstyrelsen har et overblik over PFAS-situationen på de berørte arealer i løbet af juli måned – med undtagelse af arealerne ved Flyvestation Skrydstrup, hvor der er behov for lidt længere tid på grund af et utilstrækkeligt prøvemateriale.

Resultaterne vil blive drøftet med Fødevarestyrelsen og forpagterne. Det skal i den forbindelse afklares, om Ejendomsstyrelsen kan leve op til forpligtelserne som foderproducent ved fortsat bortforpagtning.

Statsrevisorerne vil blive orienteret om denne afklaring sammen med resultaterne af PFAS-screeningerne af de forpagtede arealer.

Den 19. maj 2023 har Ejendomsstyrelsen tilbudt forpagterne at genindtræde i aftalerne på nye særlige vilkår ved underskrivelse af en allonge, der eksempelvis forbyder forpagtere med græssende kvæg og får at omsætte dyrenes kød og mælk til fødevarer – og høslæt til foder – før der foreligger et resultat af de igangsatte PFAS-screeninger.

For forpagtninger med heste og/eller geder gælder det ifølge Fødevarestyrelsen, at disse dyr kan afgræsse arealer, der er forurenede med PFAS, uden at det udgør en risiko for fødevarerens sikkerhed. Fødevarestyrelsen har således ikke fastsat indikatorværdier for heste og geder, da der ikke er fastsat grænseværdier for PFAS i kød fra disse dyr.

Afslutningsvist kan jeg oplyse, at der i november 2022 på et møde i Forsvarsministeriets styregruppe for den grønne indsats blev gjort status på indstillingspunkterne i rapporten *'Udfasning af PFAS-holdigt skumvæske i Forsvarsministeriets koncern'* fra juli 2021.

Styregruppen behandlede spørgsmålet igen den 14. juni 2023, og jeg er oplyst om, at der fortsat arbejdes på en endelig udfasning af PFAS-holdigt brandskum, og at det p.t. er forventningen, at brugen heraf kan ophøre helt i midten af 2024.

Kopi af denne redegørelse sendes til Rigsrevisionen til orientering.

Med venlig hilsen

Troels Lund Poulsen